

Регіональні партії Іспанії в період консолідації демократії
(1982-1996 рр.)

Анотація. У статті досліджується місце найвпливовіших регіональних партій Іспанії в партійно-політичній системі держави в умовах консолідації демократичного режиму. Автор зазначає, що з 17 автономних співтовариств власні партійно-політичні системи мають лише Каталонія, Країна Басків і певною мірою Галісія. Можливість регіональних партій впливати на політичне життя на загальнодержавному рівні, на думку автора, є однією з ознак утвердження демократичного режиму.

Ключові слова: консолідація демократії, політична система, партійна система, політична партія, автономія, націоналістична партія.

Аннотация. В статье исследуется место влиятельных региональных партий Испании в партийно-политической системе государства в условиях консолидации демократического режима. Автор утверждает, что из 17 автономных сообществ собственные партийно-политические системы имеют только Каталония, Страна Басков и частично Галисия. Возможность региональных партий влиять на политическую жизнь на общегосударственном уровне, по мнению автора, является одним из признаков утверждения демократического режима.

Ключевые слова: консолидация демократии, политическая система, партийная система, политическая партия, автономия, националистическая партия.

Annotation. In the article the place of the most influential regional parties of Spain in party and political system of the state in the conditions of consolidation of a democratic regime is investigated. The author asserts that from 17 autonomous communities the own party and political systems have only Catalonia, Country of Basques and partly Galicia. Possibility of regional parties to influence on political life at national level, in opinion of author, is one of signs of the statement of the democratic regime.

Keywords: consolidation of democracy, political system, party system, political party, autonomy, nationalistic party.

Формування в Іспанії "держави автономій" на рубежі 70-80-х років ХХ століття, становлення демократичного режиму, реальний стан регіонів в умовах співіснування в країні ряду націй і народностей зумовили активність регіональних партій. Переважна їх більшість була обмежена

своїм впливом у межах відповідної автономії. В той же час вони відігравали помітну роль у встановленні балансу сил між центром і регіонами в цілому.

Регіональні партії склали особливу групу політичних акторів. Будучи парламентськими, демократично орієнтованими партіями, вони мали помітний вплив і вагу на політичному просторі Іспанії, і їх існування прямо або опосередковано впливало як на напрям політичного процесу, так і на формат партійної системи.¹

Основне завдання політичних партій полягає в перетворенні приватних інтересів окремих громадян і соціальних груп в політичні курси і їх реалізації на державному рівні. Проблемна ситуація досліджуваної теми полягає в протиріччі між необхідністю регіональних партій реалізовувати ці інтереси та можливістю це здійснювати в умовах консолідації демократичних інститутів.

Партії не лише виражали інтереси соціальних груп, але і активно брали участь в їх формуванні. Вони виконували функції об'єднання інтересів, приводили їх до єдиного політичного знаменника, окреслювали конфліктуючі складові, визначали пріоритети і розробляли аргументи для наступних конкретних вимог і дій.

Наукова цінність даної статті полягає в тому, що вперше в українській іспаністиці з'ясовується місце найвпливовіших регіональних партій Іспанії в партійно-політичній системі держави в умовах консолідації демократичного режиму.

Консолідація демократії в Іспанії супроводжувалася утвердженням розгалуженої партійної системи, в тому числі регіональних підсистем. Це питання ґрунтовно вивчається в науковій літературі.

Детальну характеристику політичної системи Іспанії дає американський дослідник Р. Гюнтер у роботі "Іспанія після Франко. Становлення багатопартійної системи". Він виділяє в її рамках три регіональні підсистеми: баскську, каталонську і галісійську.²

Місце націоналістичних партій на політичній сцені Іспанії вивчає Х. П. Фусі. Він одним з перших почав досліджувати питання зв'язків націоналістичних партій з іспанським урядом, вивчати конкретні аспекти участі націоналістичних партій в політиці.³

При аналізі процесу автономізації в Іспанії російська дослідниця Н.В. Кірсанова звертає особливу увагу на роль націоналістичних рухів. Більшість проблем, пов'язаних з територіальним устроєм Іспанії, на її думку, знайшло розв'язання завдяки консенсусу між регіональними політичними силами.⁴

Проблема співпраці центральної влади і поміркованих націоналістичних партій знаходиться у фокусі уваги російських науковців Г. И. Волкової та А.В. Дементьєва. Обидва історики відмічають позитивний вплив тієї обставини, що змушує правлячу партію для ухвалення законів шукати союзників серед регіональних націоналістів.⁵

Російський політолог Кутузова В.М. досліджувала процес становлення націоналістичних рухів, політику партій, їх участь у виборчому процесі, ідейні доктрини найбільших націоналістичних партій, визначаючи напрями їх еволюції, а також погляди поміркованих націоналістів на територіальний устрій Іспанії, проблему насильства і тероризму.⁶

Проблема формування партійної системи та регіональних підсистем досліджується також іспанськими науковцями М. Касіаглі, Р. Котарело, Ч. Пауелом, М. Раміресом, Х. Валлесом, російськими І. Данилевич, В. Давидовим, В. Тоцьким, А.І. Ландабасо, С. Хенкінім.⁷ Ці науковці розглядають проблему формування регіональних партійно-політичних систем в контексті створення держави автономій.

Серед регіональних партій найбільший і, як правило, загально іспанський резонанс викликали поведінка і результати діяльності баскських і каталонських націоналістів, а також частково галісійських. Саме у цих регіонах розгорталася найбільш гостра боротьба за владу між

загальнонаціональними і регіональними партіями. Відносно Каталонії і Країни Басків можна говорити навіть про існування гегемонії націоналістичних партій.⁸

Нагадаємо, що каталонський “націоналізм” має давню історію і характеризувався поміркованістю, толерантністю і навіть доброзичливістю до переселенців з інших регіонів країни. Тому провідною регіональною партією стала Конвергенція і Союз, яка репрезентувала місцеві бізнесові кола, пов’язані з центральною владою, культурно-освітню еліту, і, церкву, певною мірою, відокремлену від центральної ієрархічної верхівки. Найважливішим для самовизначення партій (як місцевих так і загальнонаціональних) у Каталонії виявився вибір орієнтації на групу населення в залежності від її схильності до каталонського чи іспанського “націоналізму”. Доводилось враховувати, що населення поділяється на три групи. Перша складалася з тих громадян, хто вважав себе більш каталонцем ніж іспанцем. На них спиралась місцеві націоналістичні партії (наприклад, Конвергенція і Союз). Другу групу складала ті, хто відносив себе однаковою мірою і до каталонців і до іспанців. На них спиралась Іспанська соціалістична робітничка партія і Комуністична партія Іспанії. Третя група об’єднувала тих, хто відчував себе більш іспанцем ніж каталонцем, і які виступали проти державної децентралізації.

З 1982 р. каталонська партійна субсистема визначається як двопартійна з двома чітко окресленими лідерами: націоналістична коаліція Конвергенція і Союз та Соціалістична партія Каталонії. Панування регіональних партій стало головною особливістю каталонської партійної субсистеми. Основним актором каталонської субсистеми, як зазначалося, стала *Конвергенція і Союз*. До складу цієї коаліції увійшли дві націоналістичні помірковані партії, які правлять в автономній області з 1980 р.: Демократична Конвергенція Каталонії (ліберальної орієнтації) та Демократичний Союз Каталонії (демохристиянської орієнтації). Коаліція цих партій об’єднала широкий спектр виборців, від тих, хто прагнув до

незалежності від Іспанії, до тих, хто був цілком задоволений існуючим статусом самоврядування. Взагалі, Демократична конвергенція Каталонії має тенденцію до каталонського суверенітету, тоді як Демократичний союз тяжіє до традиційної каталонської автономії.

В середині 1984 р. відхід з політичної сцени Союзу демократичного центру додав голосів зазначеній коаліції, якій відтоді вдавалося набирати на автономних виборах близько 40% голосів виборців і залишатися провідною політичною силою регіону (таб. 1).

Конвергенція і Союз стояла на поміркованих позиціях і завжди була готова співпрацювати з центральною владою, зарекомендувавши себе стабільним партнером з громадянськими політичними традиціями. Це демонструють і результати всезагальних виборів до іспанського парламенту. Так, в жовтні 1982 р., отримавши підтримку 3,67 % громадян, КіС стала третьою політичною силою в Конгресі депутатів. В 1986 р. коаліція здобуває 5,02 %, в 1989 р. – 5,04 %, в 1993 р. – 4,94 % і в 1996 р. – 4,6 %.⁹ Крім того, завдяки цій політичній силі Іспанська соціалістична робітничка партія у 1993 р. змогла сформуванати парламентську більшість.

Радикальніша гілка каталонського націоналізму представлена *Лівими республіканцями Каталонії* (ЛРК). Ця партія, створена в 1931 р., була провідною політичною силою в Каталонії ще за часів Другої Республіки. ЛРК була останньою каталонською партією, яка була легалізована після смерті Ф. Франко, не дивлячись на те, що її главою був Х. Таррадельяс, одна з ключових фігур демократичної трансформації в Каталонії.

Вибори до парламенту Каталонії в 1984 р. продемонстрували послаблення позицій партії. Не дивлячись на те, що вона вважалася п'ятою силою парламенту Каталонії, вона втратила багато голосів (значна кількість перейшла в руки КіС, лідера каталонського націоналізму).

Внутрішнє відродження ЛРК почалось на чолі з А. Коломом, який був обраний новим генеральним секретарем партії на 16-му

Національному конгресі ЛРК, в листопаді 1989 р. На конгресі політичною метою партії було прийнято незалежність каталонських земель.

А. Колом почав процес згуртування багатьох незалежних молодих партій лівих сил, великою мірою радикальних. На початку 1990-х рр. ЛРК сприяв розпаду терористичної групи Тера Льїуре, пропонуючи інтеграцію її членам, які відмовлялися від насильства.

Усі ці зміни принесли свої результати на виборах до парламенту Каталонії 1992 р., які відмітили позитивні зрушення на користь ЛРК. З лідерством А. Колома ЛРК отримав 8 % голосів виборців, досягаючи 11 місць (майже удвічі більше, ніж в попередніх автономних виборах), перетворившись на третю політичну каталонську силу. А на всезагальних виборах до іспанського парламенту в 1982, 1993, 1996 рр. партія проводила в Кортеси по одному депутату. В автономному парламенті кількість її представників зростає майже втричі: від 4,41 % в 1984 р. до 9,58 % в 1995 р. (таб. 2).

В лютому 1987 р., під назвою *Каталонська ініціатива* (КІ), була створена федерація політичних партій, сформована Об'єднаною соціалістичною партією Каталонії (ОСПК), Договором лівих націоналістів і Комуністичною партією Каталонії (КПК).

Створена під керівництвом ОСПК, КІ не лише прагнула до того, щоб переформатувати комуністичний каталонський простір, серйозно уражений внутрішньою і виборчою кризою початку восьмидесятих, але й до розробки нової політичної стратегії на основі єврокомуністичних ідей.

Проте, пошуки нової політичної стратегії, віддаленої від класичного комунізму, швидко створюють напругу, і в 1989 р. КПК залишає КІ.

Здолавши першу кризу, КІ створює для участі у виборах 1995 р. коаліцію, названу Каталонська ініціатива (зелені). У ній вона об'єднується з Організацією Зелених, Екологічною конфедерацією Каталонії і знову з

КПК. Таким чином, коаліція змогла поліпшити виборчі результати з 6,6% до 9,9 % голосів і отримати 11 місць в каталонському парламенті.

Результати автономних виборів до каталонського парламенту (у %) Таб. 1

№	Політичні партії	1984 р.	1988 р.	1992 р.	1995 р.
1.	Соціалістична партія Каталонії-Іспанська соціалістична робітничка партія	30,1	29,8	27,9	25,1
2.	Народний альянс (Народна партія) ¹	7,7	5,3	6,0	13,2
3.	Конвергенція і Союз	46,8	46,0	46,8	41,3
4.	Об'єднана соціалістична партія Каталонії ²	5,6	7,8	6,6	9,9
5.	Ліві республіканці Каталонії	4,4	4,1	8,0	9,6
6.	Інші	5,4	7	4,7	0,9

¹ в 1984 р. в коаліції з Демократичною народною партією та Ліберальним союзом;

² з 1987 р.– Каталонська ініціатива (Об'єднана соціалістична партія Каталонії, Договір лівих націоналістів, Комуністична партія Каталонії)

Джерело: <http://www.gencat.cat/>

Були в автономії ще декілька дрібних політичних націоналістичних організацій, такі, як сепаратистська Каталонська партія, Ліві націоналісти і Лівий блок за національне звільнення, але їх сукупна підтримка електоратом в окремих випадках доходила до 2%.¹⁰

Регіональна підсистема в Країні Басків включала ряд партій – як місцевих (Баскська націоналістична партія, Еррі Батасуна, Еускаді Алькартасуна, Еускаудіко Ескерра), так і таких, що були секціями загально іспанських (Іспанська соціалістична робітничка партія, Комуністична партія Іспанії та деякі інші).

Найвпливовішою регіональною партією Країни Басків була **Баскська націоналістична партія** (БНП) – політична партія, діюча переважно в Іспанії, ідеологією якої є баскський націоналізм і ідея створення незалежної або автономної баскської держави. Партія має історичне коріння (створена в 1894-1895 рр.) Під час існування Другої

Іспанської Республіки в 1936 р. Країна Басків отримала автономію, через що багато членів БНП воювали в громадянській війні на стороні Народного фронту. Під час диктатури Ф. Франко партія знаходилася під забороною, а її лідери в основному знаходилися в еміграції, і в підпіллі з'явилися нові баскські націоналістичні організації, у тому числі ті, що виступали під гаслами збройної боротьби (як, наприклад, ЕТА).

Коли Іспанія почала перехід до демократії в 1975 р. і була ухвалена нова конституція, баски отримали автономію.

Напередодні загальних виборів в жовтні 1982 р. Іспанська соціалістична робітничка партія (ІСРП) у своїй передвиборчій програмі висунула як одне з головних завдань "ізоляцію баскських екстремістів". Після її перемоги на парламентських виборах міністр внутрішніх справ Х. Барріонуево оголосив про розгортання антитерористичної роботи. Тому націоналісти були дуже критично налаштовані проти його особи, оскільки Х. Барріонуево був переконаний в тому, що тероризм ЕТА це поліцейська, а не політична проблема.

БНП пережив важку внутрішню кризу з приходом до влади соціалістичного уряду. Незважаючи на це, БНП виступала за розвиток баскського самоврядування і сприяла створенню власної служби здоров'я, прийняттю статуту баскських шкіл, роботі власного радіо і телебачення, створенню власної автономної поліції тощо.

У 1986 р. відбувся найбільший розкол в історії БНП. Причини розколу полягають в особистому протистоянні між її лідерами (К. Арсальюсом і К. Гарайкоечеа), а також різним розумінням розподілу влади між основними інститутами баскської автономії. К. Гарайкоечеа, засновує у вересні нову партію, Еуско Алькартасуна.

Від позиції БНП багато в чому залежало вирішення проблеми баскського націоналістичного тероризму в особі ЕТА – найбільш гострої проблеми Іспанії. Так, партія була одним з ініціаторів підписання Мадридської угоди щодо тероризму (листопад 1987 р.) та пакту Ахуріа Енеа

(січень 1988 р.). Зазначені угоди підписувалися представниками провідних загальнонаціональних і регіональних партій різноманітного політичного спектру, включаючи поміркованих баскських націоналістів. Вони мали кілька цілей. По-перше, розглянути можливість початку переговорів з екстремістами, але тільки в тому випадку, якщо вони нададуть неспростовні докази готовності скласти зброю і відмовитися від терору як методу досягнення політичної мети. По-друге, у разі початку таких переговорів обмежити порядок денний тільки питаннями, пов'язаними із існуючим станом проблеми або майбутньою долею членів ЕТА (амністія, повернення з еміграції, соціальні гарантії). По-третє, заручитись міжнародною підтримкою та залучити світову спільноту до вирішення проблеми тероризму. Учасників пактування об'єднувало щире прагнення викоренити тероризм, проте тактичні схеми, що пропонувалися, зокрема, у пакті Ахурія Енеа, були неоднозначними, а у ряді випадків взаємовиключними. Ця обставина з'явилася однією з головних причин розвалу Пакту.

Баскська націоналістична партія має певну підтримку виборців на загальнодержавному рівні. Зокрема, на всезагальних виборах до іспанського парламенту БНП у 1982 р. здобула 1,88 % всіх голосів, у 1986 р. – 1,53 %, у 1989 р. – 1,24 % , у 1993 р. – 1,24 і 1,27 % у 1996 р.¹¹

Як зазначалося вище, БНП пережила серйозний розкол у 1986 р., результатом якого стало створення К. Гарайкоечеа *Еуско Алькартасуна* (ЕА – баскська солідарність), що була партією соціал-демократичної та націоналістичної баскської ідеології. Вплив партії був особливо сильним в Гіпускоа, де на автономних виборах 1986 р. ЕА навіть переміг БНП.

Після виборів до баскського парламенту 1990 р. ЕА, разом з БНП і Еускадіко Ескерра, склала частину коаліційного уряду, очоленого Х. Антоніо Ардансом (БНП). Але влітку 1991 р. ЕА підтримав рух за незалежність, представлений Еррі Батасуна , що врешті-решт призвело до її виключення з уряду у вересні 1991 р.

В 1978 р. в автономіях Країни Басків і Наварри була створена політична проетаровська коаліція, яка не засуджувала насильства – *Еррі Батасуна* (ЕБ – народна єдність). Партія була політичним крилом воєнізованої ЕТА (ЕТА- militar). Самовизначення партії – ліві баскські сепаратисти, а головна мета – звільнення Країни Басків і побудова соціалізму. З цих причин Еррі Батасуна відхилила як іспанську Конституцію 1978 р., так і статут автономії Країни Басків. Крім того, вона протистояла членству Іспанії в НАТО на референдумі 1986 р. Поширення на передвиборних мітингах на початку 1996 р. відеокасети із записом звернення баскських терористів "до народу" привело до часткової втрати позицій Еррі Батасуна.

Якщо інтереси ЕТА- m в політичному житті Іспанії представляла партія Еррі Батасуна, то інтереси політико-воєнізованої ЕТА (ЕТА- politico – militar) представляла *Еускадіко Ескерра* (ЕЕ – баскські ліві). Це була політична націоналістична партія лівого спрямування Країни Басків і Наварри. Хоча ЕЕ діяла на початку як політична рука ЕТА (pm), то в 1982 р. партія зіграла фундаментальну роль для розпаду вищезгаданої організації. 30 вересня 1982 р. ЕТА - pm повідомляє про свій розпуск та відмову від збройної боротьби.

Після розколу Баскської націоналістичної партії та створення Еуско Алькартасуна в 1987 р., ЕЕ утворила декілька коаліцій з ЕА. У 1988 р. партія підписала договір Ахурія Енея за мир і проти тероризму, і ухвалила рішення прийняти Конституцію. У 1991 р. ЕЕ увійшов до уряду баскської автономії в коаліції з БНП і ЕА. А у 1993 р. більшість членів прийняло рішення про злиття з Соціалістичною партією Країни Басків.

По мірі політичного консенсусу суспільства баскську політичну культуру можна назвати фрагментованою. Для неї були характерні неоднорідність і конфліктність, відсутність довіри між суб'єктами політики і загальноприйнятих правил політичної гри, високою мірою використання насильства, що посилювалося присутністю в регіоні легального

політичного крила ЕТА – партії Еррі Батасуна, що була другою за значимістю (після БНП) націоналістичною силою в регіоні.

Незважаючи на лідерство БНП, в Країні Басків була порівняно велика підтримка загально іспанських партій. На перших демократичних виборах баскський електорат розділився на три основні групи: одну з чітко вираженою націоналістичною самосвідомістю, з орієнтацією на БНП, другу, – іспансько-правоцентристську, що підтримувала Союз демократичного центру, а потім Народну партію (НП), і третю – ліву, орієнтовану на Іспанську соціалістичну робітничу партію та Комуністичну партію Іспанії.

Через схожість програм БНП і НП, в Країні Басків ліві отримували більше, ніж праві. Проте, ліві не добилися тут таких високих результатів, як це їм вдалося в Каталонії. Ймовірно, цьому перешкодила зайва інтернаціональність соціалістичних і комуністичних партій, а також надмірна зосередженість на ідеологічних проблемах і неувага до реальних прагнень баскського регіону. На самому початку демократичного транзиту програма Баскської соціалістичної партії розглядала націоналістичні спрямування як вираження "буржуазного націоналізму", а значить зло. Зі встановленням автономії соціалісти стали швидко втрачати вплив, а БНП, у свою чергу, вийшла на перший план, спрямовуючи автономний процес. Значну кількість голосів на місцевих виборах здобувають і такі націоналістичні партії як Еррі Батасуна, Ескаудіко Ескерра, Еускаді Алькартасуна (таб. 2).¹²

Результати автономних виборів до баскського парламенту (у %)

Таб. 2

№	Політичні партії	1984 р.	1986 р.	1990 р.	1994 р.
1.	Соціалістична партія Еускаді-Іспанська соціалістична робітнича партія	23,1	22,1	19,9	17,1 ¹
2.	Народний альянс	9,4	4,7	8,2	14,4

	(Народна партія)				
3.	Баскська націоналістична партія (БНП)	42,1	23,7	28,5	29,8
4.	Еррі Батасуна (ЕБ)	14,7	17,5	18,3	16,3
5.	Еускадіко Ескерра (ЕЕ)	7,9	10,9	7,8	-
6.	Комуністична партія Еускаді	1,4	-	-	-
7.	Еуско Алькартасуна (ЕА)	-	15,8	11,4	10,3
8.	Об'єднані ліві		0,6	1,4	9,2
9.	Інші	1,4	4,7	4,5	2,9

¹ в коаліції з ЕЕ

Джерело: http://www.euskadi.net/elecciones/indice_c.htm

Таким чином, в баскському націоналізмі присутні два різні напрямки. Прибічники першого говорять про "окупацію" Країни Басків Іспанією і борються за незалежність автономної області. Прибічники другого висловлюються за існування у рамках єдиної держави, але наполягають на збереженні національної самобутності басків.

Галісійська партійна субсистема остаточно сформувалася після виборів 1982 р. В Галісії консерватизм і традиціоналізм виявились міцнішими за націоналізм, який, по суті, не мав тут політичного спрямування. Слабкість галісійських національних партій була спричинена їхніми твердженнями на кшталт того, що економічна відсталість регіону – це результат централізації. Громадян Галісії турбували найбільше соціально-економічні, а не політичні проблеми. Галісійці були переконані, що ці питання потрібно вирішувати не на місцевому рівні.

Ставлення населення до націоналістичних ідей було досить стриманим. Місцевий електорат на виборах керувався більше дихотомією праві/ліві, ніж дихотомією націоналісти/не націоналісти, демонструючи при цьому верховенство прагматизму над ідеологією. Політична

самосвідомість галісійців була орієнтована не на передвиборні платформи та ідеологію партій, а на кандидатів.¹³

Однією з причин незатребуваності націоналістичних ідей в Галісії стала надмірна фрагментація націоналістичного проекту. Не було єдиної націоналістичної партії.

В 1982 р. був сформований *Галісійський націоналістичний блок* (ГНБ) – націоналістична коаліція лівих сил, яка самовизначала себе як "патріотичний фронт". ГНБ виступав за передачу повноважень парламенту Галісії і офіційне визнання Галісії як країни. У 1986 р. Блок провів кампанію проти вступу Іспанії НАТО.

ГНБ був сформований з багатьох політичних партій, що приєдналися упродовж 80-х–початку 90-х рр.: Галісійський народний союз, Націоналістичні ліві, Націоналістична галісійська партія – Галегістська партія, Галісійська єдність, Соціалістична група та інші.

Найбільшою партією і головним ідеологічним центром був Галісійський народний союз, який відстоював ідею галісійської незалежності. Але з 1990 р. ГНБ поступово відходить від сепаратистських ідей, вимоги щодо самовизначення рідко висуваються і блок займає помірковану позицію.

У автономних виборах 1989 р. Блок вперше сформував власну парламентську групу в парламенті Галісії з 8 % голосів і 5 мандатами.

Наприкінці 80-х років Галісійський національний блок став провідною силою галісійських націоналістичних сил. Так, на місцевих виборах 1989 р. блок отримує 8,05 % голосів виборців, а також проводить своїх депутатів до Кортесів, отримавши 0,3 % (на виборах 1993 р. – 18,5 % і 0,8 % відповідно).¹⁴

Для участі в муніципальних виборах 1983 р. була створена виборча *Галісійська коаліція* (ГК). До неї приєдналася значна частина членів колишньої правлячої партії Союзу демократичного центру, Галегістська партія, а також Центристи з Оренса (провінція в Галісії). В 1984 р. ГК

перетворюється в націоналістичну помірковану центристську партію і в автономних виборах 1985 р. отримала 13 %.

На всезагальних іспанських виборах 1986 р. ГК отримує один мандат, (перший націоналістичний галісійський мандат в іспанських кортесах з часів Другої Республіки).

У січні 1987 р. найбільш націоналістичні та прогресивні сектори Галісійської коаліції, на чолі з П. Гонсалесом Маріньясом і К. Е. Родрігесом Пенья залишають партію і формують Націоналістичну галегістську партію (яка приєдналася в 1991 р. до ГНБ).

У вересні 1987 р. ГК увійшла до уряду Галісії, керованого соціалістом Ф. Гонсалесом Лаксе. У автономних виборах 1989 р. ГК переживає сильний виборчий спад, отримавши тільки 3,7 % і 2 мандати, а в 1993 р. Коаліція залишається без парламентського представництва, отримавши 0,4 %.

У 1987 р. Комуністична партія національного звільнення разом з іншими невеликими організаціями місцевого характеру сформували **Галісійський народний фронт** (ГНФ), соціалістичної та націоналістичної ідеології. Політична позиція фронту визначалась наступним чином: "національна незалежність, соціалізм, антиколоніалізм, народна демократія, рух проти політики імперіалізму, інтернаціональна солідарність". У 1994 р. ГНФ спробував інтегруватись в Галісійський національний блок, але безуспішно.

Результати автономних виборів до галісійського парламенту (у %) Таб. 3

№	Політичні партії	1985	1989	1993
1.	Народний альянс (Народна партія Галісії)	40,9	44,3	52,6
2.	Галісійська соціалістична партія-Іспанська соціалістична робітничка партія	28,7	32,7	23,9

3.	Галісійська коаліція	12,9	3,7	0,4
4.	Галісійська соціалістична партія	5,7	3,8	-?
5.	Галісійський націоналістичний блок	4,2	8,0	18,5
6.	Інші	7,6	7,5	4,6

Джерело: http://www.elmundo.es/especiales/2005/06/espana/elecciones_galicia/

Решта регіональних партій були тимчасовими утвореннями, часто змінювали назви та ідеологію. Під впливом успіхів націоналістичних сил інших регіонів і в міру розвитку та консолідації партій в самій Галісії з початку 90-х активно завойовує позиції місцевий націоналізм .

Отже, політична вага партій регіонального характеру в умовах утвердження демократії була значна, оскільки націоналістичні сили в Країні Басків на місцевих виборах здобували разом більше 60 % голосів виборців, в Каталонії – більше 50% і в Галісії – приблизно чверть усіх голосів.¹⁵

У 1993-1996 рр. саме підтримка з боку каталонських і поміркованих баскських націоналістів дала можливість Іспанській соціалістичній робітничій партії, що не мала вже абсолютної більшості в Конгресі депутатів, сформувати уряд. Таким чином, Конвергенція і Союз (Каталонія) і Баскська націоналістична партія змогли відіграти роль арбітра у взаєминах двох ведучих партій: ІСРП та НП.

Діяльність регіональних партій в умовах консолідації демократії в Іспанії пов'язана з ключовими проблемами країни. Остаточне юридичне оформлення системи політико-територіальної організації Іспанії, вирішення проблеми баскського тероризму і багато інших питань, могли бути вирішені лише у форматі конструктивної співпраці регіональних і загально іспанських партій. Ці партії, будучи динамічною силою, діючи уміло і політично грамотно, домагалися відчутних результатів для своїх регіонів і народів.

Легалізація деяких ідей, що відстоювалися регіональними партіями в статус легальної опозиції, як це відбувалося в Іспанії на етапі консолідації демократії, де націоналістичний сегмент є складовою частиною політичної системи, пом'якшив і спрямував в мирне русло діяльність націоналістичних організацій, присутність яких в житті країни могло виступити дестабілізуючим чинником.

Взагалі регіональні підсистеми в Каталонії, Країні Басків і частково Галісії стали важливою складовою частиною партійно-політичної системи Іспанії. Хоча в Іспанії є 17 автономних співтовариств, тільки ці сформували в період утвердження демократії власні партійно-політичні системи.

Вищезазначені процеси дозволяють стверджувати, що в роки правління Іспанської робітничої соціалістичної партії відбувався успішний процес консолідації демократичного режиму. Регіональні сили набрали достатню кількість голосів як на місцевому рівні, так і в загальнонаціональному масштабі, щоб скласти гідну опозицію домінуючій силі. Отже, була забезпечена конкурентність виборів.

---

¹ Кутузова В. М. Роль умеренных националистических партий в политической системе Испании: автореф. дис.на соискание уч. степени канд. полит. наук / Кутузова Виктория Милорадовна. — Москва, 2007. — 20 с.

² Gunter R., Sani G. y Shabad G. Spain after Franco: the making of competitive party system. — Berkely. etc.: Univ. of California press, 1986. — 516 p.

³ Fusi j. El desarrollo autonomico // Tusell J., Soto A. Historia de transicion 1975–1986. Madrid: Alianza Editorial, 1996. — P. 444-464; Fusi J.P. Política, nacionalidad y iglesia en el Pais Vasco. — San Sebastian, 1988.

⁴ Испания в начале XXI века. Учеб. пособие/ Отв. ред. Хенкин С.М. — М. : МГИМО, 2006. — С.75.

⁵ Политическая история Испании XX века: Учеб. пособие/ Г.И.Волкова, А.В. Дементьев. — М.: Высш. Шк., 2005. — (XX век. Политическая история мира). — 191 с. — С.115-118.

⁶ Кутузова В. М. Националистические партии в политической системе Испании / В.М. Кутузова // Латинская Америка. — 2005. — № 11. — С. 51-67; Кутузова В. М. Роль умеренных националистических партий в политической системе Испании: автореф. дис.на соискание уч. степени канд. полит. наук / Кутузова Виктория Милорадовна. — Москва, 2007. — 20 с.

⁷ Caciagli M. Elecciones y partidos en la transicion espanola. — Madrid: Centro de investigaciones sociologicas, 1986. — 292 p.; Cotarelo R. Los partidos politicos // Transicion politica y consolidacion democratica. Espana (1975–1986). — Madrid: Centro de investigaciones sociologicas, 1992. — P. 299-327; Powell Ch. Espana en democracia. 1975– 2000. — Barcelona: Plaza Janez, 2001. — 688 p. ISBN: 84-01-53046-6. — P. 391-401, 476-499; Ramirez M. El sistema de partidos en Espana, 1977–1987// Rev. De estudios polit.(Nueva Epoca).- Madrid. — 1988. — №59. — P. 7-27; Valles Josep M. La politica autonómica como política de reforma institucional // Transicion politica y consolidacion democratica. Espana (1975–1986). —

-
- Madrid: Centro de investigaciones sociologicas, 1992. — P.365–389; Данилевич И.В. Автономизация Испании / И.В. Данилевич // Полис. — 1995. — №5. — С. 121-129; Испания: траектория модернизации на исходе двадцатого века. — М. : ИЛА РАН, 2006. — 504 с.; Современная Испания: Реф. сб. / [Сост., автор введения и рефер. Хенкин С.М.]. — М.: ИНИОН РАН, 2003. — 144 с.; Хенкин С.М. Испания после диктатуры (социально-политические проблемы перехода к демократии). — М.: Наука, 1993. — 200 с.;
- ⁸ Кутузова В. М. Националистические партии в политической системе Испании / В.М. Кутузова // Латинская Америка. — 2005. — № 11. — С. 56.
- ⁹ Политическая история Испании XX века: Учеб. пособие/ Г.И.Волкова, А.В. Дементьев. — М.: Высш. Шк., 2005. — С.115; Fusi J.P. Política, nacionalidad y iglesia en el País Vasco. — San Sebastian, 1988.
- ¹⁰ Кутузова В. М. Националистические партии в политической системе Испании / В.М. Кутузова// Латинская Америка. — 2005. — № 11. — С. 57.
- ¹¹ Политическая история Испании XX века: Учеб. пособие/ Г.И.Волкова, А.В. Дементьев. — М.: Высш. Шк., 2005. — С.115;
- ¹² Кутузова В. М. Националистические партии в политической системе Испании / В.М. Кутузова // Латинская Америка. — 2005. — № 11. — С.60.
- Powell Ch. Espana en democracia. 1975 — 2000. — Barcelona: Plaza Janez, 2001. — P. 399, 402, 499.
- ¹³ Кутузова В. М. Националистические партии в политической системе Испании / В.М. Кутузова// Латинская Америка. — 2005. — № 11. — С. 62.
- ¹⁴ Политическая история Испании XX века: Учеб. пособие/ Г.И.Волкова, А.В. Дементьев. — М.: Высш. Шк., 2005. — (XX век. Политическая история мира). — С.115.
- ¹⁵ Cotarelo R. Los partidos politicos // Transicion politica y consolidacion democratica. Espana (1975–1986). — Madrid: Centro de investigaciones sociologicas, 1992. — P. 257.